

□ Mitt möte med Shakespeare

"Nu leker vi här en stund" - Erik Ehn

Av Roland Heiel

**Teater är en överens-
kommelse med publiken:**

- Det här är kungen va!

Ingen säger då:

**- Nä nä jag såg honom på
'Seven-Eleven' för en timme
sen!**

**Alla är inställda på att 'nu
leker vi här en stund' och så
köper man allt som händer.**

**- Erik Ehn, skådespelare på
Dramaten**

**RH: Du har spelat en del Shakespeare,
bl.a. med regissören Peter Oskarsson.**

EE: Ja, den första kontakten med Peter Oskarsson var när jag gick på teaterhögskolan. Då hade han precis gjort Kung Lear på Orion med Keve Hjelm i titelrollen. Så satte han upp En midsommarnattsdröm med oss, men ville också ha med sig Ma Ke, en regissör från Pekingoperan. Jag spelade Demetrius och Flöjt. Sedan fortsatte samarbetet med delar av klassen, vi gjorde nån pjäs emellan, men gick sen på Henrik IV, där Ma Ke också var med.

**RH: Påverkade Ma Ke arbetet med tanke
på att han kommer från en annan
teaterkultur?**

EE: Ja jag såg hans uppsättning av Kung Lear i Peking och man kände inte igen mycket av vad vi skulle kalla Kung Lear. Men något som Ma Ke gjorde med Henrik IV, det var att han löste krigsscenerna på ett bra sätt, något som annars är ett stort problem. De har väldigt bra metoder i Pekingoperan för slagsmålsteknik, stora truppflyttningar, hur man betar sig när man rider på en häst och sådana där saker. Det blir konstigt när man försöker göra det realistiskt.

**RH: Menar du att det var
"shakespeareskt" så att säga, eftersom
man på Shakespeares teater fick
föreställa sig mycket. Som i prologen till
Henrik V där Chorus säger: "När hästar
nämns, föreställ ni ser dem med stolta
hovar sätta spår i jorden"**

EE: Javisst. Pekingoperan har gamla anor och det finns nog mycket kvar av gammalt sätt att tänka kring sådana saker. Där tillförde Ma Ke otroligt mycket. Det var fullständigt genialt. En enkelhet, stiliserat och symboliskt i stället för att försöka visa en verklighet, som ju inte finns på teatern. Och det stämmer väldigt bra, för man får problem, framför allt med de här kungadramerna, när man försöker förlägga dem till nutid. Om man t.ex. går omkring i kamouflagekläder och k-pist och sedan säger "nu drar jag min värja" så stämmer det inte. I så fall får man skriva om eller lägga pjäsen i nån slags "icke-tid", för man förstår ju ändå kopplingen till nutiden.

RH: Du har gjort fler shakespeareroller.

EE: Ja, jag gjorde Ferdinand i Stormen, Hotspur i Henrik IV och så blev det titelrollen i Hamlet. Och nu är det En midsommarnattsdröm igen, denna gång med John Caird. Den har varit uppskattad, John Caird kan sin Shakespeare. Han stryker inte ett ord, vilket ju annars är vanligt. Jag såg hans Hamlet och där hade han tagit bort Fortinbras, något som gjorde mig oerhört förvånad. Han sa att om man tar bort Fortinbras, så är historien om Hamlet helgjuten. Han trodde att Fortinbras var något som blandades in pga. den tidens politik. Jag menade att Fortinbras väl stod för hoppet när han kommer in på slutet och står för det nya. Men han tyckte att historien stämde bättre när Fortinbras var borta. Men förutom det är han strikt, med texten, med handlingen och skulle aldrig göra nåt våld på den, eller göra nån tolkning eller nåt "grepp" på något sätt.

**RH: Du var inne på att teater ska få vara
teater.**

EE: Ja, teater är en överenskommelse med publiken: Det här är kungen va! Ingen säger då: "Nä nä jag såg honom på 'Seven-Eleven' för en timme sen!" Alla är inställda på att 'nu leker vi här en stund' och så köper man allt som händer. Det är rätt fascinerande, man behöver inte tänka sig att det måste vara verkligt, utan man går med på den här situationen. Det är ju också teaterns styrka

gentemot film och tv, att det händer just i denna stund för de antal hundra personer som sitter i det här rummet. Det är just nu, och när det är slut så är det slut. Det finns inget spår, det finns ingen kopia man kan titta på. Och det är också något man måste värna om, för att få teatern att överleva och hävda sin särart. Inte försöka göra det 'filmiskt' eller så 'verkligt' som möjligt. Där har ju film och tv ändå så stort försprång, där man kan kasta sig mellan platser eller ut i universum. Dom kan ju göra precis vad dom vill.

RH: Du spelade Hamlet sa du. Är det något av en drömroll för en skådespelare?

EE: Jovisst, det finns ju något av drömroller i Shakespeare. För tjejer kan det vara Julia, Ofelia, Lady Macbeth. Det finns en karriär i det på nåt sätt. Det är samma för killar, och Hamlet är förstås nåt som man drömmer om att göra. Jag skulle gärna vilja göra om den. Det känns som att det finns så otroligt mycket mer att ta av där. Det räckte inte med en gång så jag skulle gärna vilja ge mig på den rollen igen.

RH: Det finns väl förstås många sätt att göra Hamlet på och utan att lägga någon värdering på olika uppsättningar, så blir det väldigt olika med olika regissörer väl? Du har spelat Demetrius i En midsommarnattsdröm i två uppsättningar. Var det nån skillnad?

EE: Ja det är märkligt det där. Trots att både Peter Oskarsson på Orionteatern och John Caird på Dramaten var väldigt trogna texten och innehållet, så blev det ändå väldigt olika. Inte i någon av uppsättningarna fanns det några 'moderna' grepp, som att t.ex. förlägga handlingen till en ungdomsgård i Rinkeby eller nåt sånt. Det kan ofta vara en smaksak hur man väljer att arbeta.

På tal om Hamlet så hade jag sån tur för när jag skulle började repetera, att jag gjorde Tre systrar av Tjechov. I den pjäsen medverkade Alf Nilsson och Lena Brogren, och båda var med i Per Oskarssons Hamlet på sin tid. Jag satt med dom och traggade texten och det var en enorm källa för mig, för dom kunde ju pjäsen. Det är ofta så att den äldre generationens skådespelare är mer varsamma med texten. Och så berättade dom om Per Oskarssons Hamlet. Det var fantastiskt, en uppsättning man önskar att man hade sett. Ungefär som med Laurence Olivier som jag inte alls har sett mer än på film.

Jag har hört folk som har sett honom som säger att han liksom förvandlade sig. Han spelade Othello och blev på nåt sätt längre än vad han var i verkligheten. Ja det finns ju mycket myter i kring det där, men det finns såna historier om honom.

RH: Du har funderat en del kring det du spelar. Vad tycker du om Shakespeare egentligen?

EE: Ja jag har funderat en del kring dom där frågorna. Vi kan leta efter teaterns rötter och fråga oss vad vår teater är? Jag har varit i kontakt med en indisk teaterform som heter Kottajattan som lär vara världens äldsta bevarade teaterform. Deras pjäser kan sträcka sig över flera veckor. Deras tradition är enormt stark och måste så vara, för att kunna överleva så länge. Och jag funderade på om vi har nånting motsvarande? Ja, det känns ju inte som att grekerna är vår tradition heller. Jag känner mig i alla fall inte hemma i det. Men i just Shakespeare känns det som att vi har mycket av vår tradition.

Det märkliga med Shakespeare är att man tror sig kunna dom stora pjäserna, men när man väl sätter sig och ska jobba med nånting och börjar läsa vad det står och ser vad han har skrivit, så blir man alldeles förbluffad över vilket fantastiskt språk han har, vilken träffsäkerhet och vilka metaforer han använder. T.ex. i En midsommarnattsdröm där Helena pratar om att hon och Hermia var så mycket tillsammans när dom var små, att dom var som "tvillingkörsbär, två bär på samma stjälk, två vapenfält i ett gemensamt vapen". Han har över huvud taget så enormt slående bilder och det slås man av varje gång tycker jag. Det kändes så när jag första gången såg manus på Henrik IV och läste t.ex. Falstaffs monolog om äran, den är ju alldeles lysande, ja hela den figuren. Även fader-son-relationen i pjäsen. Man förstår att det är klassiker och jag förstår att dom håller i flera hundra år och kommer att hålla i många hundra år till.

Ghost